

ZARZĄDZENIE Nr 15 /25
REGIONALNEGO DYREKTORA OCHRONY ŚRODOWISKA W RZESZOWIE
z dnia 20 czerwca 2025 r.
w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody „Krywe”

Na podstawie art. 22 ust. 1, ust. 2 pkt 2, ust. 3 i ust. 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2024 r. poz. 1478 ze zm.), **zarządza się, co następuje:**

§ 1. Ustanawia się na 5 lat zadania ochronne dla rezerwatu przyrody „Krywe”, zwanego dalej „rezerwatem” położonego na terenie Nadleśnictwa Lutowiska.

§ 2. Zadania ochronne, o których mowa w § 1, obejmują:

- 1) identyfikację i ocenę istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz sposoby eliminacji lub ograniczania tych zagrożeń i ich skutków, które określa załącznik nr 1 do zarządzenia;
- 2) opis sposobów czynnej ochrony ekosystemów z podaniem rodzaju, rozmiaru i lokalizacji poszczególnych zadań, które określa załącznik nr 2 do zarządzenia.

§ 3. Obszar rezerwatu objęty jest ochroną czynną.

§ 4. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania.

**Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska
w Rzeszowie**

(-)

Sławomir Serafin

(podpisano bezpiecznym podpisem elektronicznym)

Rezerwat przyrody „Krywe” został utworzony na mocy zarządzenia Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 8 lipca 1991 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (M. P. Nr 25, poz. 172).

Aktualnie obowiązuje na mocy zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie z dnia 3 października 2024 r. w sprawie rezerwatu przyrody "Krywe" (Dz. Urz. Woj. Podk. z 2024 r., poz. 4227)

Rezerwat według aktu powołującego obejmuje obszar lasu, gruntów rolnych i odcinka rzeki San o łącznej powierzchni 511,73 ha, położony na terenie gminy Lutowiska i Czarna. Celem ochrony jest zachowanie ze względów naukowych, dydaktycznych i krajobrazowych przełomowego fragmentu doliny Sanu pod pasmem Otrytu z wieloma interesującymi zbiorowiskami roślinnymi oraz rzadkimi gatunkami roślin i zwierząt. Jednak głównym celem ochrony jest stanowisko węża Eskulapa *Zamenis longissimus*, syn. *Elaphe longissima*.

Na gruntach leśnych będących w zarządzie Nadleśnictwa Lutowiska znajduje się 75,9% obszaru.

Pismem z dnia 18 marca 2018 r., znak: ZG.7212.2.2025 Nadleśniczy Nadleśnictwa Lutowiska zwrócił się z prośbą o kontynuację zadań ochronnych w rezerwacie przyrody „Krywe”. Przeprowadzane zabiegi mają na celu zachowywanie mozaikowego charakteru półotwartych powierzchni z lasami i zadrzewieniami istotnych dla bytowania gatunków zwierząt chronionych (m.in. żubra *Bison bonasus*, węża Eskulapa *Zamenis longissimus*).

W ramach zadań ochronnych planowane jest wykoszenie, w terminie od początku lipca do końca sierpnia łąk, pastwisk i polan śródleśnych z rozdrobnieniem i pozostawieniem biomasy. Ponadto w październiku planowane jest odkrzaczenie i wykoszenie kopców rozrodczych węża Eskulapa *Zamenis longissimus*.

Przedmiotowe zabiegi z zakresu ochrony czynnej realizowane będą w ramach w ramach realizowanych przez Nadleśnictwo projektów, w związku z powyższym wejście w życie zarządzenia nie przyniesie skutków finansowych dla Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Rzeszowie.

Pozostała część rezerwatu stanowiąca zbiorowiska leśne takie jak: nadrzeczna olszyna górską *Alnetum incanae*, grąd subkontynentalny *Tilio-Carpinetum*, jaworzyna górską *Lunario-Aceretum*, żyzna buczyna karpacka *Dentario glandulosae-Fagetum* oraz wtórne lasy przedplonowe, również została objęta ochroną czynną, jednak w stosunku do tych zbiorowisk odstąpiono od zabiegów z zakresu ochrony czynnej skupiając się na obserwacji zachodzących naturalnych procesów dynamicznych.

Celem wykrycia ewentualnych zagrożeń dla substancji przyrodniczej rezerwatu oraz podjęciu w takim przypadku stosownych działań zapobiegawczych, po wcześniejszym uzgodnieniu z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Rzeszowie, mają służyć lustracje terenowe.

W rezerwacie przyrody nie ma ustanowionego szlaku ruchu pieszego.

Rezerwat przyrody „Krywe” leży w granicach obszaru Natura 2000 Bieszczady PLC 180001. Proponowane zadania ochronne nie wpłyną w sposób negatywny na stan siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk gatunków roślin i zwierząt, dla których zostały wyznaczone lub są projektowane obszary sieci Natura 2000. Proponowane zadania ochronne wpłyną na poprawę stanu oraz zachowanie łąk ekstensywnie użytkowanych oraz innych terenów otwartych, które są chronione w ramach Programu Natura 2000. Poza tym przyczynią się do utrzymania mozaiki siedlisk, istotnej dla bytowania ptaków drapieżnych, które stanowią przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz innych gatunków zwierząt, w tym chronionych. W związku z tym należy uznać, iż przedmiotowe działania będą miały pozytywny wpływ na niedźwiedzia brunatnego oraz żubra, jak również węża Eskulapa.

Identyfikacja oraz ocena istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz sposoby eliminacji lub ograniczania tych zagrożeń oraz ich skutków

L.p.	Przedmiot zagrożenia	Identyfikacja i ocena istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych	Zagrożenia wewnętrzne		Zagrożenia zewnętrzne		Sposoby eliminacji lub ograniczania istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz ich skutków
			istniejące	potencjalne	istniejące	potencjalne	
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Mozaikowy charakter półotwartych powierzchni z lasami i zadrzewieniami stanowiący potencjalne miejsce bytowania węża Eskulapa <i>Zamenis longissimus</i> i innych gatunków zwierząt chronionych	Zarastanie łąk i pastwisk oraz kopców rozrodnych węża Eskulapa <i>Zamenis longissimus</i> .	x				Koszenie i odkrzaczanie pól i pastwisk
							Koszenie i odkrzaczanie miejsc rozrodnych chronionych gatunków zwierząt
2.	Naturalne zbiorowiska leśne: nadrzeczna olszyna górska <i>Alnetum incanae</i> , grąd subkontynentalny <i>Tilio-Carpinetum</i> , jaworzyna górska <i>Lunario-Aceretum</i> , żyzna buczyna karpacza <i>Dentario glandulosae-Fagetum</i> oraz wtórne lasy przedplonowe	Zagrożenie antropogeniczne i naturalne mogące mieć negatywny wpływ na przebieg procesów przyrodniczych.				x	Obserwacja procesów naturalnych
3.	Żubr europejski <i>Bison bonasus</i>	Szkody w drzewostanie wyrządzone przez żubry na terenie rezerwatu przyrody.	x				Dokarmianie żubrów w okresie zimowym.
							Rewitalizacja i odtworzenie starych sadów drzew owocowych.

**Opis sposobów ochrony czynnej ekosystemów,
z podaniem rodzaju, rozmiaru i lokalizacji poszczególnych zadań**

Lp.	Czynności	Sposób wykonania i zakres	Rozmiar i lokalizacja zadań ochronnych
1	2	3	4
1.	Koszenie i odkrzaczanie pól i pastwisk	Koszenie w terminie od lipca do sierpnia z rozdrobnieniem i pozostawieniem biomasy na terenie rezerwatu przyrody	Łącznie: 21,51 ha do koszenia, tj.: a) Leśnictwo Hulskie: - 90k – pow. 0,30 ha (obszar zabiegu 0,15 ha), - 90l – pow. 2,21 ha (obszar zabiegu 1,00 ha), - 90 m – pow. 1,15 ha (obszar zabiegu 1,15 ha). b) Leśnictwo Tworylczyk: - 99b – pow. 0,65 ha (obszar zabiegu 0,50 ha), - 99k – pow. 4,11 ha (obszar zabiegu 4,11 ha), - 107b – pow. 5,51 ha (obszar zabiegu 0,15 ha), - 107i – pow. 0,98 ha (obszar zabiegu 0,98 ha), - 107m – pow. 0,87 ha (obszar zabiegu 0,87 ha), - 107n – pow. 1,52 ha (obszar zabiegu 1,52 ha), - 114 m – pow. 0,84 ha (obszar zabiegu 0,84 ha), - 114 n – pow. 1,85 ha (obszar zabiegu 1,85 ha). c) Leśnictwo Sękowiec: - 150g – pow. 1,85 ha (obszar zabiegu 1,85 ha), - 152f – pow. 1,55 ha (obszar zabiegu 1,55 ha), - 153f – pow. 0,45 ha (obszar zabiegu 0,45 ha), - 155Ad – pow. 3,93 ha (obszar zabiegu 2,50 ha), - 159h – pow. 2,04 ha (obszar zabiegu 2,04 ha).
		Koszenie w październiku z rozdrobnieniem z pozostawieniem biomasy na terenie rezerwatu przyrody	Łącznie: 2,06 ha do koszenia, tj.: a) Leśnictwo Hulskie - 90f – pow. 0,49 ha (obszar zabiegu 0,49 ha), - 90n – pow. 1,09 ha (obszar zabiegu 1,09 ha), - 90hx – pow. 0,48 ha (obszar zabiegu 0,48 ha).
2.	Koszenie i odkrzaczanie miejsc rozrodczych chronionych gatunków zwierząt	Odkrzaczanie i wykaszanie kopców rozrodczych węża Eskulapa <i>Zamenis longissimus</i> w październiku	Łącznie 0,26 ha do odkrzaczania i wykoszenia, tj.: a) Leśnictwo Sękowiec, wydzielania: - 157g – pow. 5,52 ha (obszar zabiegu 0,20 ha), - 160c – pow. 8,70 ha (obszar zabiegu 0,02 ha), - 155Aa – pow. 61,05 ha (obszar zabiegu 0,02 ha), - 152f – pow. 1,55 ha (obszar zabiegu 0,02 ha),
3.	Obserwacja procesów naturalnych	1. Lustracja terenowa minimum jeden raz w roku, w celu wykrycia ewentualnych zagrożeń dla substancji przyrodniczej rezerwatu oraz podjęcia stosownych działań zapobiegawczych po wcześniejszym uzgodnieniu z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Rzeszowie; 2. Wyznaczenie w trakcie lustracji terenowych dodatkowych powierzchni do koszenia oraz odkrzaczania.	Pozostały obszar rezerwatu przyrody.
4.	Dokarmianie żubrów w okresie zimowym	Dokarmianie żubrów w okresie zimowym od października do marca	Teren Leśnictwa Sękowiec, wydzielania: 152f, 153f, 155Ad, 159h

			Łącznie: 0,6 ha do wykoszenia i odkrzaczenia, tj.: Leśnictwo Sękowiec - 152d – pow. 12,74 ha (obszar zabiegu 0,10 ha), - 153d – pow. 4,13 ha (obszar zabiegu 0,10 ha), - 155Aa – pow. 41,18 ha (obszar zabiegu 0,15 ha), - 155Ab – pow. 2,91 ha (obszar zabiegu 0,05 ha), - 159g – pow. 34,45 ha (obszar zabiegu 0,10 ha), - 159l – pow. 5,95 ha (obszar zabiegu 0,10 ha).
5.	Rewitalizacja i odtworzenie starych sadów drzew owocowych	Odsłanianie drzew owocowych poprzez usunięcie zagłuszających je drzew i krzewów, prześwietlanie koron poprzez przycinanie suchych gałęzi i wilczych pędów, zabezpieczenie pni przed grzybami, wykaszanie w miarę potrzeby, dosadzanie nowych drzewek starych odmian Prace pielęgnacyjne drzew owocowych prowadzone będą w miesiącu lipcu i październiku	Powierzchnia prac 2,15 ha na terenie: a) Leśnictwa Sękowiec - 153d – pow. 4,13 ha (obszar zabiegu 0,15 ha), - 159g – pow. 34,45 ha (obszar zabiegu 0,50 ha), - 159k – pow. 6,93 ha (obszar zabiegu 0,50 ha), b) Leśnictwa Tworylczyk - 107b – pow. 5,51 ha (obszar zabiegu 0,50 ha), - 114b – pow. 31,05 ha (obszar zabiegu 0,50 ha).

